

PINZELLADA CULTURAL RELACIONADA AMB EL

5ª Etapa: Sta. Maria de l'Estany - Vic

MONESTIR DE SANTA MARIA DE L'ESTANY

Està situat en el poble de l'Estany, dins del terme municipal del mateix nom, a la subcomarca del Moianès, si bé adscrit administrativament a la comarca del Bages. En aquest lloc hi ha constància de la existència d'una església, al menys des de l'any 990. Com altres esglésies d'aquest territori, va ser motiu de litigi entre el bisbat de Vic i els senyors de Gurb. A conseqüència d'aquelles desavinences, l'església de Santa Maria fou lliurada al bisbat el 1080. Aquell mateix any 1080, el bisbe Berenguer Sunifred de Lluçà va impulsar la introducció d'una comunitat de canonges augustinians, els membres de la qual procedien de la canònica catedralícia de Vic, que seguien al bisbe en els seus intents de reformar-la, cosa que no va arribar a aconseguir per la forta oposició. El seu primer prior conegut fou Bernat Bompar. La canònica va quedar estretament lligada a la de la catedral de Vic.

Aquesta canònica va anar adquirint importància, tant per la seva influència sobre altres centres monàstics de Catalunya, com pels béns rebuts, que s'estenien per un ampli territori, especialment pel Bages i Osona. Aquesta situació econòmica va permetre a la canònica aixecar una església nova, que fou consagrada el 1133, i el claustre, entre els segles XII i XIII.

Des de Santa Maria de l'Estany es va impulsar la creació, o reforma, d'altres comunitats, com ara Sant Celoni (1088), Sant Pere dels Arquells (1100), Sant Joan de les Abadesses (1127). El 1264, la canònica obtingué el títol d'abadia, que ja havia utilitzat esporàdicament en una època anterior, però que no va tenir continuïtat degut a diferències i oposició de la comunitat de Vic.

El 1364, la canònica va vendre molts dels seus béns per adquirir el terme d'Oió, fet que finalment va provocar l'oposició dels seus habitants, que van aconseguir reunir el capital necessari per a la seva recompra, fet que va agreujar la situació d'enfrontament que s'havia generat, fins al punt que l'agost de 1395 el monestir fou assaltat i incendiat. La destrucció fou de tal magnitud, que la comunitat es va veure obligada a dispersar-se. Aquesta disgregació va facilitar que la canònica es dividís en diverses faccions, partidàries de quedar-se a Manresa o altres centres, mentre que el bisbe de Vic lluitava pel retorn a l'Estany, cosa que no va aconseguir fins el 1436. La casa era en ruïnes i, a més, va patir els efectes del terratrèmol del 1448, que va fer caure part de l'església. Una reduïda comunitat va dedicar els seus esforços en la reconstrucció del conjunt monàstic, però la situació econòmica i els efectes d'estar governada per abats comendataris (des del 1467) no ho va facilitar. El lloc fou secularitzat el 1592, el títol de col·legiata es va mantenir fins el 1775, quan va passar a parròquia.

L'església

És austera i tota de pedra nua, i conserva l'estil romànic tardà del segle XII. De planta de creu llatina, formada per una nau àmplia i llarga creuada per un transsepte i acabada amb tres absis, el més gran dels quals és el central. En el lloc on es creuen la nau i el transsepte hi ha un cimbori del segle XV que fa de base del campanar.

El claustre

Ubicat a la part meridional del monestir, es va construir des de mitjan segle XII fins a finals del segle XIII o inicis del XIV. És l'element més atractiu del monestir, i en destaquen les columnes dobles amb els seus magnífics i ben conservats 72 capitells esculpits amb iconografia de temàtica vegetal, animal, heràldica i d'escenes bíbliques i costums profanes. Per les diferències en estil i època, sembla que van ser esculpits per diferents tallers.